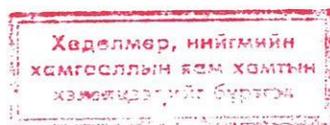

ГЕОЛОГИ, УУЛ УУРХАЙ, ХҮНД ҮЙЛДВЭРИЙН САЛБАРЫН 2023-2024 ОНЫ ХАМТЫН ХЭЛЭЛЦЭЭР

Энэхүү хамт /тариф/-ын хэлэлцээр нь Монгол Улсын хууль тогтоомжид
нийцэж байгаа тул 2023 оны 06 сарын 21-ний өдөр бүртгэв.

Улаанбаатар хот
2023 он

ГЕОЛОГИ, УУЛ УУРХАЙ, ХҮНД ҮЙЛДВЭРИЙН САЛБАРЫН 2023-2024 ОНЫ ХАМТЫН ХЭЛЭЛЦЭЭР

НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

Монгол Улсын Хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээний тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3, Үйлдвэрчний эвлэлүүдийн эрхийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3, Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 32 дугаар зүйлийн 32.1, 34 дүгээр зүйлийн 34.1.2, 35 дугаар зүйлийн 35.2, 36 дугаар зүйлийн 36.1.2, 107 дугаар зүйлийн 107.5 дах заалтууд, Уурхай дахь аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай ОУХБ-н 176-р конвенцыг тус тус үндэслэн энэхүү хамтын хэлэлцээрийг байгуулж байна.

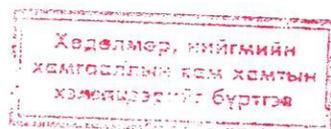
Хэлэлцээрийн зорилго нь: МЭХГУУ-н ҮЭ-ийн холбооны гишүүн бөгөөд Монгол Улсын нутаг дэвсгэр дээр үйл ажиллагаа явуулж буй өмчийн хэлбэр харгалзахгүй геологи, уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн салбарын /цаашид салбарын гэх/ хөдөлмөрийн харилцаанд оролцогч талуудын эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалж баталгаажуулах, ажилтнуудын нийгмийн хамгааллын асуудлыг дэс дараатай шийдвэрлэх, үйлдвэрлэлийн үр ашиг, салбарын тогтвортой байдлыг хангахад оршино.

Нэг. Ерөнхий зүйл

- 1.1 Хууль тогтоомж, геологи, уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн салбарын хамтын хэлэлцээрийг үндэслэн өмчийн хэлбэр харгалзахгүй аж ахуйн нэгж, байгууллагууд хамтын гэрээ байгуулан Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 32.1-т заасны дагуу холбогдох газарт бүртгүүлэн мөрдөж ажиллана.
- 1.2 Хэлэлцээрийн биелэлт, явц, үр дүнд хэлэлцээр байгуулагч талууд хамтран хяналт тавина.
- 1.3 Хэлэлцээрийн заалтуудыг биелүүлэх эдийн засгийн үндэс нь ажил олгогчдын санхүүгийн чадавх болох тул салбарын аж ахуйн нэгжүүдийн орлого, ашгаа нэмэгдүүлэхэд Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам, салбарын агентлагууд, Монголын эрчим хүч, геологи, уул уурхайн ҮЭ-ийн холбоо, мэргэжлийн холбоод хуулийн хүрээнд бодлого, шийдвэрээрээ дэмжинэ.

Хоёр. Хөдөлмөрийн харилцаа, хөдөлмөр эрхлэлтийн нөхцөлийн талаар

- 2.1 Ажилтнуудыг бөөнөөр халах болон шилжүүлэх тохиолдолд аж ахуй нэгж, байгууллага /ажил олгогч/ нь 45 хоногийн өмнө холбогдох үйлдвэрчний эвлэлийн байгууллагад урьдчилан мэдэгдэж, ажилтны эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хангах, нийгмийн хамгааллын талаар тусгай гэрээ байгуулж, орон нутгийн хөдөлмөр зохицуулалтын албанд бичгээр мэдэгдэнэ. Тэтгэмжийн хэмжээг ҮЭ-ийн хороотой хэлэлцэн тогтоох бөгөөд хуульд зааснаас доогуур тогтоож болохгүй. Төрийн өмчит байгууллагын ажилтны ажилласан жилийг тооцохдоо үндсэн болон гэрээт компанид ажилласан жилийг тухайн байгууллага, салбарт ажилласнаар тооцно.
- 2.2 Монгол Улсад хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа хууль тогтоомжийн дагуу салбарын аж ахуйн нэгж, байгууллагуудын бүтцийг өөрчлөн зохион байгуулах, хувьчлах тохиолдолд ажилтнууд болон өндөр насны тэтгэвэрт гарсан, үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалах өвчний улмаас групп тогтоолгосон

- ажилтнуудын нийгмийн хамгааллын асуудлыг эрх залгамжилж авсан хуулийн этгээд хариуцна.
- 2.3 Салбарын төрийн байгууллагад болон салбарын аж ахуйн нэгж, байгууллагад ажиллаж байсан хугацааг тус салбарт ажилласанд тооцно. /Орон тооны ҮЭ-ийн хороодын дарга, нарийн бичгийн дарга нарт нэг адил хамаарах бөгөөд тухайн ААН байгууллагаас сар бүр үр дүнгийн урамшуулал олгоно/
  - 2.4 Үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлого, мэргэжлээс шалтгаалах өвчний улмаас хөдөлмөрийн чадвараа түр алдсан болон өндөр насны тэтгэвэрт гарсан ахмадуудыг тэдний мэргэжлийн ур чадвар, дадлага туршлагыг ашиглах зорилгоор өөрийнх нь эрүүл мэндэд харшлахгүй ажлын байраар хангах талаар ажил олгогч санаачилга гаргаж болно.
  - 2.5 Геологи, уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн салбар хөгжих хууль эрх зүй, бизнесийн орчныг бүрдүүлэх чиглэлээр хамтран ажиллана.
  - 2.6 Геологи, уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн салбарт үйл ажиллагаа явуулж байгаа компани, аж ахуйн нэгжүүдийг ажлын байрны мэдээллийн нэгдсэн сантай болох ажлыг хамтран зохион байгуулна.
  - 2.7 Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн салбарт шинэ технологи, инновац нэвтрүүлэх замаар Монгол Улсад өндөр технологийн боловсруулах үйлдвэрүүдийг байгуулж, энэ салбарт хөдөлмөр эрхлэлтийн хэмжээг жил бүр нэмэгдүүлэх зорилт тавьж ажиллах бөгөөд ажиллагсдын эвлэлдэн нэгдэх эрхийг хэрэгжүүлэхэд талууд дэмжлэг үзүүлж хамтран ажиллана.
  - 2.8 Хөрөнгө оруулалт технологийн өндөр шалгууртай геологи, уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн салбарт хөрөнгө оруулалт хийсэн компани, аж ахуйн нэгжүүдийн үйл ажиллагааг сурталчлах, дэмжих, борлуулалтын зах зээлийг хамгаалах зэрэг цогц арга хэмжээг хэрэгжүүлснээр тодорхой ажлын байрыг хадгалах, нэмэгдүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлэн ажиллана.
  - 2.9 Геологи, уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн салбарт үйл ажиллагаа явуулж байгаа үйлдвэрүүдийн бүтээгдэхүүнийг “Эх оронч” худалдан авалтаар дэмжих хууль эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх замаар ажлын байрыг өргөжүүлэх ажлыг хамтран зохион байгуулна.
  - 2.10 Аж ахуйн нэгж бүр Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 144 дүгээр зүйлийг хэрэгжүүлж ажиллах бөгөөд “Насанд хүрээгүй хүнийг ажиллуулахыг хориглосон ажлын байрны жагсаалт”-ыг мөрдлөг болгон ажиллана.
  - 2.11 Салбарын аж ахуйн нэгж, байгууллагын захиргаа нь залуучууд, эмэгтэйчүүд, ахмадуудад чиглэсэн бодлого явуулж жендерийн тэгш оролцоог хангаж, дарамт хүчирхийлэлгүй орчинг бүрдүүлнэ.

Гурав. Цалин хөлсний талаар

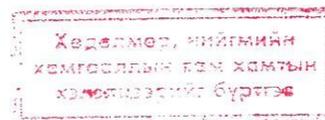
- 3.1 Цалин хөлсийг жил бүрийн инфляцын түвшин, үйлдвэрлэлийн үр ашиг, хөдөлмөрийн бүтээмж, хэрэглээний ба үйлдвэрлэлийн үнэ зэргийг харгалзан үндсэн цалинг нэмэгдүүлэх асуудлыг аж ахуйн нэгж байгууллагууд хамтын гэрээгээр зохицуулна.
- 3.2 Геологи, уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн салбарын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээ нь Хөдөлмөр нийгмийн түншлэлийн гурван талт үндэсний хорооноос тогтоосон улсын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг 2 дахин нэмэгдүүлсэнтэй тэнцүү байна.

- 3.3 Ажилтанд жил бүр ээлжийн амралт олгож биеэр эдлүүлнэ. Ажлын зайлшгүй шаардлагаар ээлжийн амралтаа биеэр эдэлж чадаагүй ажилтанд олгох ээлжийн амралтын цалинг хөдөлмөрийн тухай хуулийн 110 дугаар зүйлийн 110.2-т заасан хэмжээнээс нэмэгдүүлж олгох асуудлыг хамтын гэрээгээр, хамтын гэрээгүй бол ажилтантай тохиролцон олгоно.
- 3.4 Ажил мэргэжил хавсран, хослон, орлон ажилласны нэмэгдлийг хавсран, хослон, орлон ажилласан албан тушаалын цалингийн 30-аас дээш хувиар бодож олгоно.
- 3.5 Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам, Монголын эрчим хүч, геологи, уул уурхайн ҮЭ-ийн холбооноос хамтран олгож байгаа "Тэргүүний мастер" цол тэмдгийн дагалдах мөнгөн шагнал 100,000 төгрөгийг тухайн байгууллага олгоно.
- 3.6 Ажилтны буруу биш шалтгаанаар гарсан сул зогсолтын хугацаанд ажилтныг өөр ажилд шилжүүлээгүй бол сул зогсолтын олговор нь уг ажилтны үндсэн цалингийн 60 хувиас доошгүй байна.
- 3.7 Байгууллагын жилийн ажлын үр дүнг харгалзан жилд нэг удаа үндсэн цалингаар тооцож 6 хүртэл сарын цалинтай тэнцэх жилийн үр дүнгийн нэмэгдлийг олгох асуудлыг хамтын гэрээгээр тохиролцоно.
- 3.8 Эрхэлсэн ажлаа мэргэжлийн өндөр түвшинд гүйцэтгэдэг буюу бусдаас илүү дэвшилтэт арга барилаар өндөр үр чадвар гарган ажиллаж байгаа ажилтанд үр чадварын нэмэгдлийг олгох эсэхийг хамтын гэрээгээр шийдвэрлэнэ.
- 3.9 Сарын үр дүнгийн нэмэгдлийг хамтын гэрээндээ тусган хэрэгжүүлнэ.
- 3.10 Оновчтой санал, төсөл арга хэмжээ хэрэгжүүлэх замаар зардал хэмнэсэн тохиолдолд олгох шагналын хэмжээг хамтын гэрээндээ тусган хэрэгжүүлнэ.
- 3.11 Салбарт болон байгууллагад тасралтгүй ажиллаж байгаа ажилтанд удаан жил ажилласны нэмэгдлийг ажилласан хугацаанаас нь хамааруулан хамтын гэрээнд тусгаж олгоно.
- 3.12 Хөдөлмөрийн хэвийн бус нөхцөлд ажиллаж байгаа ажилтнуудад нөхцөлийн нэмэгдлийг хамтын гэрээгээр зохицуулна.

Дөрөв. Ажилтнуудын мэргэжил, боловсролын талаар

- 4.1 Захиргаа нь Үйлдвэрчний эвлэлийн байгууллагаас зохион байгуулж байгаа сургалт, семинар болон бусад үйл ажиллагаанд ажилтнуудыг хамрагдах бололцоогоор хангах ба тус арга хэмжээнүүдийг үйлдвэрчний эвлэл нь компанийн хэвийн үйл ажиллагааг алдагдуулахгүй байхаар зохион байгуулна.
- 4.2 Ажил олгогч нь ажилтны мэргэжил, мэдлэгийг дээшлүүлэх сургалтыг зохион байгуулна.
- 4.3 Салбарын хэмжээнд ажил мэргэжлийн уралдаан, тэмцээн зохион байгуулж, шинэ арга барил, ажлын туршлага, мэдээлэл солилцуулах арга хэмжээ авна.
- 4.4 Салбарын хэмжээнд хийгдэж байгаа техник, технологийн шинэчлэлт, хүний нөөцийн бодлогын дагуу ажилтнуудын мэргэжил, боловсролын түвшинг дээшлүүлэх, мэргэшүүлэх сургалтад ажил олгогчийн санаачилгаар суралцсан ажилтанд сургалтын хугацаанд албан тушаалын холбогдох цалинг олгоно.
- 4.5 Салбарын улсын зөвлөгөөнийг 2 жил тутамд талууд харилцан тохиролцож зохион байгуулж болно.
- 4.6 Салбартаа эрдмийн зэрэг горилж байгаа, бие даан судалгаа шинжилгээний ажил хийж буй ажилтныг ажил олгогчийн зүгээс боломжит бүхий л нөхцөлөөр дэмжих тухай хамтын гэрээнд тусган хэрэгжүүлнэ.

- 5.15 Орон сууц авах гэж байгаа ажилтанд тухайн байгууллага нөөц боломждоо тулгуурлан дэмжлэг үзүүлж болно.
- 5.16 Салбарт бүтэц, зохион байгуулалтын өөрчлөлтөөр орон тоог цомхотгох, ажлын байрыг цөөрүүлэх, хувьчлагдах тохиолдолд ажлаас халагдсан ажилтны нийгмийн баталгааг хангах зорилгоор өмчийн хэлбэр үл харгалзан уг ажилтанд албан тушаалын болон үндсэн цалинтай тэнцэх хэмжээний тэтгэмжийг хамтын гэрээндээ тусган хэрэгжүүлнэ.
- 5.16.1 3-4 жил ажилласан бол 1-4 сарын
- 5.16.2 5-10 жил ажилласан бол 6 хүртэл сар
- 5.16.3 11-15 жил ажилласан бол 12 хүртэл сар
- 5.16.4 16 ба түүнээс дээш жил ажилласан бол 24 хүртэл сар

Зургаа. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн талаар

- 6.1 Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг үлгэр жишээ зохион байгуулсан аж ахуйн нэгж байгууллагыг Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал эрүүл ахуйн үндэсний хорооноос олгодог “Эрүүл аюулгүй байдлыг эрхэмлэгч байгууллага”-аар шалгарахад талууд дэмжлэг үзүүлнэ.
- 6.2 Ажил олгогч ажлын байрны нөхцөлийн үнэлгээг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэж, хөдөлмөрийн хэвийн бус нөхцөлийг бууруулах арга хэмжээг авна.
- 6.3 Аж ахуйн нэгж, байгууллагуудад Хөдөлмөрийн эрүүл мэнд аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн удирдлагын тогтолцооны ISO-45001 стандарт болон нийгмийн хариуцлагын стандартыг нэвтрүүлэх, зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх, сургалт зохион байгуулах ажлыг талууд хамтран хэрэгжүүлнэ.
- 6.4 Ажил олгогч нь гэнэтийн осол, эрүүл мэндийн даатгалд даатгуулна.
- 6.5 Жил бүрийн 4 дүгээр сарын 28-нд үйлдвэрлэлийн ослоор амь эрсэдсэн хүмүүст хүндэтгэл үзүүлэх өдрийг тохиолдуулан ХАБЭА-н сарын аяныг салбарын хэмжээнд талууд хамтран зохион байгуулна.
- 6.6 Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн сайдын дэргэдэх хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн салбар хороонд талууд хамтран ажиллаж, салбарын ХАБЭА-н асуудлаар санал дүгнэлт гаргах, үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалах өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, гарсан осол, гэмтлийн талаарх мэдээллийг солилцох, аж ахуйн нэгжүүдэд мэргэшил аргазүйн зөвлөмж өгч ажиллана.
- 6.7 Монгол Улсын стандартын дагуу хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээг шинэчлэн тогтоох шаардлагатай ажлын байрны жагсаалтыг хамтран гаргаж Хөдөлмөрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад тавьж шийдвэрлүүлнэ.
- 6.8 Уурхай дахь аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай ОУ-ын Хөдөлмөрийн байгууллагын 176-р конвенц, ХАБЭА-ын тухай ОУ-ын Хөдөлмөрийн байгууллагын 155-р конвенцыг хэрэгжүүлэх ажлыг талууд хамтран зохион байгуулж хэрэгжилтэд Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам болон Монголын эрчим хүч, геологи уул уурхайн үйлдвэрчний эвлэлийн холбоо хамтран хяналт тавина.

Долоо. Үйлдвэрчний эвлэлийн эрхийг хангах талаар

- 7.1 Ажил олгогч нь Үйлдвэрчний эвлэлүүдийн эрхийн тухай хууль, Монгол Улсын соёрхон баталсан ОУХБ-н конвенцуудыг хэрэгжүүлнэ. Үүнд нь:

1. Аж ахуйн нэгж байгууллага нь хөдөлмөрийн харилцаатай холбоотой шаардагдах эдийн засаг, санхүү, үйл ажиллагааны мэдээллийг ҮЭ-д өгнө.
  2. Ажил олгогч нь ажилтны бичгээр гаргасан зөвшөөрлийг үндэслэн гишүүний татварыг цалингаас сар бүр бэлэн бусаар хурааж, ҮЭ-ийн хорооны дансанд шилжүүлнэ.
  3. ҮЭ-ийг үйл ажиллагаагаа явуулахад шаардагдах өрөө тасалгаа, техник хэрэгслээр хангана.
  4. Хамтын гэрээ байгуулахдаа хүрсэн түвшингээс нь бууруулахгүй байх зарчим баримтална.
- 7.2 Үйлдвэрчний эвлэл нь дараах үйл ажиллагааг ажлын цагаар зохион байгуулахад ажил олгогч нөхцөл боломжоор хангах ба Үйлдвэрчний эвлэл нь онцгой ажлын байруудад (Тэсрэх материалын агуулах, химийн бодисын агуулах, харуул хамгаалалтын болон бусад тусгай объектууд) ажиллаж буй ажилтнуудыг хамруулахыг хориглоно.
1. Хамтын гэрээ, хэлэлцээр хийх, батлах, явц үр дүнг хэлэлцэх
  2. Хамтын гэрээ, хэлэлцээрт тусгагдсан хичээл, семинар, зөвлөгөөн хийх
  3. Үйлдвэрчний байгууллагад тавьсан аливаа санал гомдлыг авч хэлэлцэх
  4. Үйлдвэрчний эвлэлийн бүх гишүүдийн хурал хийх
  5. Ажил олгогчтой тохиролцсоны дагуу зохион байгуулах бусад арга хэмжээнүүд
- 7.3 Үйлдвэрчний эвлэлийн орон тооны сонгуульт ажилтныг байгууллагын үндсэн ажилтны адил хамтын гэрээнд хамруулж, гарах зардлыг ажил олгогч бүрэн хариуцна.

Найм. Хэлэлцээрийн хэрэгжилтийн талаар

- 8.1 Хэлэлцээр нь талууд гарын үсэг зурж, эрх бүхий байгууллагад бүртгүүлсэн өдрөөс эхлэн 2 жилийн хугацаанд хүчинтэй. Талууд харилцан тохиролцсоны үндсэн дээр цалин хөлс болон бусад асуудлаар хэлэлцээрт нэмэлт өөрчлөлт оруулж болно.
- 8.2 Талууд салбарын хамтын хэлэлцээрийн биелэлтийн явцыг жил бүр хамтран дүгнэж, хяналт тавьж ажиллана.
- 8.3 Удирдлагын бүтэц бүрэлдэхүүн, өмчлөлийн харьяалалд өөрчлөлт орох нь энэхүү хамтын хэлэлцээрээр тохирсон асуудлыг цуцлах үндэслэл болохгүй.
- 8.4 Хэлэлцээрээр хүлээсэн үүрэг зөрчигдсэн тохиолдолд аль нэг тал маргаантай асуудлыг шийдвэрлүүлэхийн тулд төлөөлөгчдийн хуралдааныг 7 хоногийн дотор зарлан хуралдуулах эрхтэй.
- 8.5 Хэлэлцээрээр харилцан хүлээсэн үүргээ биелүүлэх явцад талуудын үйл ажиллагаанд хөндлөнгөөс саад учруулсан этгээдэд хариуцлага хүлээлгэх асуудлыг хуулийн дагуу шийдвэрлэнэ.
- 8.6 Хэлэлцээрээр хүлээсэн үүргээ биелүүлээгүйгээс үүссэн маргааныг "Хөдөлмөрийн тухай хууль" болон бусад хууль тогтоомжид заасны дагуу шийдвэрлэнэ.

